

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

02 august 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în componența:

Președinte

Gordilă Nicolae

Judecători

Covalenco Elena

Alerguș Constantin

Diaconu Iurie

Guzun Ion

juducând, fără citarea părților, recursurile ordinare declarate de către procurorul în procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Bolduratu Vasile și partea vătămată, Sîli Tatiana, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 25 martie 2016, în cauza penală privindu-l pe

Chihai Alexandru Constantin, născut la 05 ianuarie 1956, originar și domiciliat s. Mileștii Mici r-nul Ialoveni.

Termenul de examinare a cauzei:

1. prima instanță: 07.08.2013 - 21.01.2016

2. instanța de apel: 12.02.2016 - 25.03.2016

3. instanța de recurs: 17.06.2016-02.08.2016

În baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

A C O N S T A T A T:

1. Prin sentința Judecătoriei Ialoveni din 21 ianuarie 2016, Chihai Alexandru Constantin a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 183 alin. (2) Cod penal, la 2 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții în domeniul securității tehnice pe o perioadă de 1 an.

Conform art. 90 Cod penal, executarea pedepsei aplicate i-a fost suspendată condiționat pe o perioadă de probațiune de 1 an.

Acțiunea civilă privind încasarea prejudiciului moral înaintată de Sîli Tatiana a fost admisă parțial, fiind încasat din contul lui Chihai Alexandru suma de 30.000 lei.

Acțiunea civilă privind încasarea prejudiciului material înaintată de Sîli Tatiana a fost admisă în principiu, lăsând a fi soluționată de către instanța de judecată în ordinea procedurii civile.

2. Potrivit sentinței, s-a stabilit că Chihai A. activând, în baza ordinului nr. 209c din 28.11.2005, în funcția de electromecanic-șef la Î.S. „Mina de piatră din Mileștii Mici” și prin ordinul nr. 37-p din 25.11.2008, fiind numit responsabil de exploatarea, supravegherea tehnică a liniilor electrice și utilajului electric, evidența energiei electrice pe întreținere, astfel fiind persoană cu funcție de răspundere, investit cu obligațiunea de a asigura controlul asupra reparației și deservirii tehnice a utilajului

electric. Mai mult ca atât, în baza ordinului directorului Î.S. „Mina de piatră Mileștii Mici” nr. 1-p din 17.01.2011, fiind numit responsabil de organizarea și efectuarea lucrului în domeniul securității și sănătății în muncă, securității antiincendiară pe sectoare, fapt ce nu a executat în mod efectiv, nerespectând prevederile pct. 7.9 din fișa de post a electromecanicului - șef, aprobat de directorul Î.S. „Mina de piatră din Mileștii Mici” la 21.01.2009 și semnată de Chihai A. la data de 10.11.2010, pct. 1.2.1 al Regulamentului cu privire la exploatarea instalațiilor electrice ale consumatorilor, care prevede că electromecanicul șef este obligat să asigure respectarea cerințelor privind securitatea tehnică, securitatea muncii și antiincendiară, regulat să petreacă instruirea personalului din secția electromecanică și să mențină un registru de evidență, să întocmească și să înregistreze autorizațiile de lucru la lucrări cu tensiune mai mult de 1000 V, să conducă și să răspundă de aceste lucrări, încălcând și pct. pct. B2.1.25, B2.1.26, B2.2.1, B2.3.1, B2.3.2, B2.3.4 a pct. 1.2.1 al Regulamentului de securitate tehnică la exploatarea instalațiilor electrice ale consumatorilor, din care motiv la data de 13.04.2012 în jurul orelor 09.30-11.00, neavând perfectată autorizația la lucrările cu tensiune mai mult de 1000 V pentru data de 13.04.2012, precum și nu a organizat corespunzător desfășurarea lucrărilor pentru data respectivă, fără a acorda lucrătorului echipament individual de protecție și echipament de lucru neprimejdios, în așa mod, l-a condus pe Andronache Victor, angajat în calitate de electromontor, grupa IV de securitate prin ordinul nr. 151-KΔ din 01.09.1983 la Î.S. „Mina de piatră Mileștii Mici”, la instalația electrică cu tensiunea înaltă și anume la brațul dispozitivului de acționare a întrerupătorului cu ulei de tip BMΓ-133 a celulei nr. 2, ce alimentă Î.S. „Mina de Piatră din Mileștii Mic” - blocul nr. 4. Unde, fără a-l instrui pe ultimul la locul de muncă, despre măsurile de securitate prevăzute pentru executarea lucrărilor de reparație a celulei nr. 2 de tensiune înaltă, fără a organiza corespunzător desfășurarea lucrărilor de reparație și fără să-i facă cunoștință cu schema reală de alimentare a celulei nr. 2 de tensiune înaltă, acțiuni ce trebuiau întreprinse de către conducătorul de lucrări, Chihai A., cu confirmarea prin semnătura celor instruiți în autorizația de lucru, i-a dat lui Andronache V. indicația să înlătore defecțiunile și să efectueze lucrările de reparație la brațul dispozitivului de acționare a întrerupătorului cu ulei de tip BMΓ-133 a celulei nr. 2, ce alimentă Î.S. „Mina de Piatră din Mileștii Mici” - blocul nr. 4.

În continuare, sub supravegherea și la cerința electromecanicului-șef Chihai A., care urma să deconecteze brațul dispozitivului de acționare a întrerupătorului cu ulei de tip BMΓ-133 a celulei nr. 2 de la energia electrică, LEA 6kV fiderul 1 s/e Mileștii Mici 35/20/6W reconectat neautorizat de angajații Î.S. „Mina de piatră, Mileștii Mici”, la scurt timp după deconectarea LEA-6kV de către brigada operativă Î.C.S. RED Union Fenosa, electromontorul Andronache V., fără a controla lipsa tensiunii și instalării legăturii la pământ la instalație electrică cu tensiune mai mare de 1000 V, a început să efectueze sarcina de muncă și anume lucrări de reparație la instalația electrică cu tensiunea înaltă (celula nr. 2 a întrerupătorului cu ulei BMΓ- 133), unde în rezultat a avut loc accidentul de muncă, ce s-a soldat cu electrocutarea angajatului Î.S. „Mina de Piatră din Mileștii Mici”, Andronache V., care s-a apropiat la o distanță inadmisibilă de barele de tensiune înaltă (6kV) în celula nr. 2, provocând un arc

electric și respectiv trecerea prin corpul lui a unui curent electric cu valoarea intensității mai mare decât valoarea admisibilă pentru corpul uman, care a decedat la fața locului.

Astfel, potrivit raportului de expertiză nr. 2472/12 din 18.12.2012 s-a constatat, că între nerespectarea cerințelor pct. 7.9 din Fișa de post a electromecanicului - șef; pct. 1.2.1. al Regulamentului cu privire la exploatarea instalațiilor electrice a consumatorilor pct. pct. B2.1.25, B2.1.26, B2.2.1, B2.3.1, B2.3.2, B2.3.4, pct. 1.2.1 al Regulamentului de securitate tehnică la exploatarea instalațiilor electrice a consumatorilor, de către electromecanicul-șef al Î.S. „Mina de piatră din Mileștii Mici”, Chihai A. și producerea accidentului de muncă din 13.04.2012, soldat cu electrocutarea mortală a angajatului Î.S. „Mina de piatră din Mileștii Mici”, Andronache V., există legătură cauzală.

Conform raportului de expertiză medico-legală nr. 57/725/D din 25.06.2012, s-a stabilit că moartea lui Andronache V. a survenit în rezultatul electrocuției directe bipolare. „Marca Electrică” este localizată pe fața anterioară a 1/3 superioară a gambei stingi. Arsuri termice grad I pe antebrațul și mâna dreaptă - leziuni ce au fost produse intravital, cu puțin timp înainte de deces, posibil prin arcul voltaic.

Pe baza stării de fapt expuse mai sus, confirmată de probele administrate, instanța de fond a calificat *de drept* fapta inculpatului în baza art. 183 alin. (2) Cod penal și anume – *încălcarea de către o persoană cu funcție de răspundere a tehnicii securității, a igienei industriale sau a altor reguli de protecție a muncii, acțiune care a provocat din imprudență decesul unei persoane.*

3. Sentința a fost atacată cu apel de către:

3.1 Procuror, care a solicitat casarea acesteia și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care Chihai A. să fie condamnat în baza art. 183 alin. (2) Cod penal, la 3 ani închisoare, cu executare în penitenciar de tip semiînchis, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de 3 ani. Totodată de a admite acțiunea civilă înaintată de către partea vătămată și a încasa prejudiciul material în sumă de 60.362 lei, cât și cel moral în sumă de 100.000 lei în folosul acesteia, din contul inculpatului.

În motivarea apelului a invocat că:

- instanța de judecată a dat o apreciere obiectivă circumstanțelor cauzei date și a încadrat corect acțiunile inculpatului în baza art. 183 alin. (2) Cod penal, bazându-se pe probele prezentate de procuror aduse în învinuirea inculpatului, însă aplicarea în privința inculpatului a prevederilor art. 90 Cod penal, privind suspendarea executării pedepsei aplicate pe un termen de 1 an, este prea blândă;

- instanța de judecată urma să stabilească în privința inculpatului o pedeapsă mai aspră, cu închisoare, care va fi o pedeapsă echitabilă infracțiunii comise și personalității inculpatului, în corespundere cu prevederile art. 75 Cod penal;

- pe parcursul urmăririi penale, precum și în cadrul ședinței de judecată inculpatul nu a recunoscut fapta incriminată și nu a contribuit în nici un fel pentru a ameliora și reabilita situația familiei victimei, după producerea accidentului de muncă, pentru care a fost învinuit;

- instanța de judecată a stabilit inculpatului o pedeapsă vădit prea blândă și nu poate fi considerată legală din motivul, că aceasta nu va duce la corectarea și reeducarea inculpatului, precum și la restabilirea echității sociale;

- instanța de judecată prea blând a interpretat prevederile art. 183 alin. (2) Cod penal, ceea ce ține și de pedeapsa complimentară stabilită în cadrul normei date - privarea dreptul de a ocupa anumite funcții în domeniul securității tehnice pe o perioadă de 1 an;

- deși în sentința de condamnare, instanța de judecată a indicat, că la stabilirea pedepsei a ținut cont de circumstanțele cauzei, de persoana inculpatului, de fapt nu au fost luate în vedere corespunzător, fiind apreciate subiectiv, prin urmare neîntemeiat și nemotivat, au fost aplicate față de inculpat prevederile art. 90 Cod penal.

3.2 Avocatul, Ciolacu Nicolae în numele părții vătămate Sîli Tatiana, prin care a solicitat casarea acesteia, cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care a-i stabili inculpatului Chihai A. o pedeapsă mai aspră, totodată a admite acțiunea civilă înaintată, cu încasarea din contul ultimului în beneficiul lui Sîli T. a prejudiciului moral în sumă de 100.000 lei, precum și a prejudiciului material în sumă de 60.362 lei.

În motivarea apelului a invocat că:

- instanța de judecată nu și-a motivat soluția conform prevederilor legale în partea aplicării unei pedepse minime, precum și aplicării prevederilor art. 90 Cod penal, indicând în partea motivată a sentinței fraze generale;

- prevederile alin. (2) art. 76 Cod penal, stipulează că instanța de judecată poate să considere drept circumstanțe atenuante și alte circumstanțe neprevăzute la alin. (1) al aceleiași norme, dar urmează să motiveze de ce aceste circumstanțe au fost considerate, în cazul dat, ca fiind atenuante;

- învinuirea a indicat ca circumstanță agravantă săvârșirea infracțiunii asupra unei persoane în legătură cu îndeplinirea de către ea a obligațiilor de serviciu, însă instanța de fond nu s-a expus în nici un mod asupra acestui argument al acuzării;

- pedeapsa aplicată inculpatului este una prea blândă, iar instanța de judecată nu a ținut cont de faptul că infracțiunea imputată face parte din categoria celor grave, în rezultatul căreia a decedat o persoană la locul de muncă, respectiv aceasta s-a întâmplat din cauza neîndeplinirii de către inculpat a măsurilor necesare de protecție a muncii. La fel, instanța de judecată nu s-a pronunțat în mod argumentat, complet, obiectiv și sub toate aspectele asupra tuturor probelor administrate și cercetate în ședința de judecată. Mai mult ca atât, unele probe au fost omise complet, cum ar fi declarațiile martorului Frunza, nu s-a ținut cont de principiile de individualizare a pedepsei în raport cu circumstanțele cauzei, ajungându-se în cele din urmă la o concluzie pripită, precum că nu este rațional ca inculpatul să execute pedeapsa stabilită;

- suma încasată de instanța de judecată în calitate de prejudiciu moral este mică în raport cu suferințele psihice provocate părții vătămate, fără a se ține cont de faptul că victima era încă tânără, nu era căsătorit, se bucura de o stimă deosebită printre rude, colectivul întreprinderii unde a activat, cât și a întregului sat;

- referitor la încasarea prejudiciului material, soluția instanței e contrară prevederilor legale, deoarece nu a existat vreun temei legal de a nu se pronunța asupra cuantumului prejudiciului material, au fost prezentate probe ce confirmă existența prejudiciului dat, constituit din cheltuielile legate de înmormântarea persoanei decedate în rezultatul infracțiunii.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 25 martie 2016, au fost respinse ca nefondate apelurile declarate și menținută sentința.

5. În motivarea soluției, instanța de apel a conchis, că prima instanță cercetând totalitatea probelor administrate de către organul de urmărire penală, prin prisma prevederilor art. 101 Cod de procedură penală, corect și legal a încadrat acțiunile inculpatului în baza art. 183 alin. (2) Cod penal.

Instanța de apel a reținut, că la aplicarea pedepsei, au fost luate în considerație toate criteriile de individualizare a pedepsei penale, în baza art. 75, 76 și art. 77 Cod penal, ca circumstanță agravantă fiind săvârșirea infracțiunii asupra unei persoane în legătură cu îndeplinirea de către ea a obligațiilor de serviciu sau obștești, iar în calitate de circumstanțe atenuante evidențiind faptul că Chihai A. este caracterizat pozitiv la locul trai și este angajat în câmpul muncii. Totodată, învederând recomandările Rezoluției nr. 65 privind suspendarea executării pedepsei, probațiune și alte măsuri de înlocuire a pedepselor privative de libertate, adoptată de Consiliul de Miniștri al Uniunii Europene la data de 22.01.1965, precum și Rezoluția nr. 73 din 13.04.1978, a ținut cont și de faptul că inculpatul este la prima abatere de la legea penală, are o vârstă înaintată, se căiește sincer, conștientizând cele comise, instanța de apel a considerat că acesta poate fi recunoscut ca o persoană care prezintă un pericol social redus și în privința căruia corect de către prima instanță au fost aplicate prevederile art. 90 Cod penal.

Așadar, instanța de apel a ajuns la concluzia, că scopul prestabilit al legii penale privind corectarea și reeducarea inculpatului v-a fi pe deplin atins, doar prin menținerea pedepsei sub formă de închisoare pe un termen de 2 ani, cu suspendarea executării pedepsei pe o perioadă de probațiune de 1 an, în temeiul art. 90 Cod penal, iar aplicarea unei alte pedepse mai aspre, precum solicită acuzatorul de stat și apărătorul părții vătămate, nu este rațională și nici proporțională acțiunilor comise de către acesta. La fel, instanța de apel a apreciat ca fiind juste concluziile primei instanțe în partea aplicării termenului pedepsei complementare de 1 an.

Referitor la argumentul invocat de apărătorul părții vătămate cu privire la faptul, că prima instanță nu s-a expus argumentat, complet și obiectiv asupra tuturor probelor cercetate în ședința de judecată, instanța de apel a constatat că atât procurorul, cât și avocatul părții vătămate au înaintat apeluri anume în partea stabilirii pedepsei inculpatului și nici de cum în partea aprecierii probelor, respectiv instanța nu poate să iasă din limitele apelurilor declarate.

Cu privire la alegațiile avocatului părții vătămate, precum că inculpatul n-a contribuit cu nimic la recuperarea prejudiciului material, instanța de apel a reținut, că deși la materialele cauzei este înaintată acțiune civilă conform prevederile art. 219-225 Cod de procedură penală și anexată lista cheltuielilor suportate în urma înmormântării victimei, în suma de 60.362 lei, partea vătămată n-a confirmat prin

probe concludente și pertinente ce ar demonstra cuantumul sumei date, prin urmare în cazul dat, asupra acțiunii civile în partea ce ține de chestiunea încasării prejudiciului material corect s-a dispus ca în privința acesteia să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile, potrivit prevederilor art. 225 alin. (3) Cod de procedură penală.

Ce ține de afirmația reprezentantului părții vătămate, că inculpatul nu a întreprins măsuri de achitare a pagubei materiale, instanța de apel a considerat că inculpatul și administrația Î.S. „Mina de piatră Mileștii Mici” a încercat să acorde un ajutor material, însă partea vătămată a refuzat.

Prejudiciului moral solicitat de a fi încasat din contul inculpatului în favoarea părții vătămate în mărime de 100.000 lei, instanța de apel a considerat ca fiind exagerat, neproporțional și nefondat, iar prima instanță la stabilirea cuantumului a ținut cont de poziția socială a inculpatului și părții vătămate, precum și de posibilitatea reală a inculpatului de a achita despăgubirile solicitate. În cele din urmă instanța de apel a conchis, că suma de 30.000 lei dispusă de a fi încasată de prima instanță, este una suficientă și oportună suferințelor morale și psihice suportate de către partea vătămată.

6. Decizia instanței de apel este atacată cu recursuri ordinare de către:

6.1 Procuror, prin care solicită casarea acesteia, în partea stabilirii pedepsei, cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În susținerea poziției sale, recurentul invocă:

- pedeapsa stabilită de către prima instanță și menținută de instanța de apel este nefondată și injustă, fiind stabilită fără a fi respectat criteriul proporționalității, care presupune stabilirea cuantumului pedepsei în funcție de gravitatea infracțiunii și vinovăția autorului;

- la stabilirea pedepsei, instanța de apel a ignorat faptul, că inculpatul a comis o infracțiune gravă, având ca consecință decesul victimei, vina în comiterea infracțiunii nu a recunoscut-o, iar paguba materială și morală pricinuită părții vătămate nu a restituit-o.

În drept procurorul își întemeiază recursul în baza art. 427 alin. (1) pct. 10) Cod de procedură penală, considerând că s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale.

6.2 Partea vătămată, prin care solicită casarea acesteia, cu dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel, în alt complet de judecată.

În motivarea recursului său invocă:

- instanța de apel a stabilit, că în cauză sânt prezente, atât circumstanțe atenuante, cât și o circumstanță agravantă, respectiv în astfel de situație instanța de judecată nu este obligată să coboare pedeapsa până la minimul prevăzut de lege;

- în cazul în care instanța de judecată a constatat circumstanțe atenuante și în temeiul acestor circumstanțe a redus pedeapsa, la caz până la minim, aceste circumstanțe nu mai pot servi temei de aplicare a prevederilor art. 90 Cod penal, deoarece ar însemna că aceleași situații de drept i se acordă o dublă valență juridică, iar în cazul în care instanța de apel a menținut soluția primei instanțe, invocând aceleași motive, rezultă că a individualizat pedeapsa contrar prevederilor legale;

- alegația instanței de apel, precum că inculpatul se căiește sincer și conștientizează cele comise, este contrară situației de fapt și probelor din dosar. Însuși instanța de apel în decizia sa a constatat în pct. 11, că inculpatul nu a recunoscut vina. În cadrul urmăririi penale și la judecarea cauzei în prima instanță inculpatul a încercat să dea vina pe victimă pentru reconectarea curentului electric la fiderul nr. 1 de la stația electrică 35/6 Mileștii Mici, ceea ce vine în contradicție cu declarațiile martorilor Gurău A. și Frunză A. La fel, menționează că nu poate fi considerată, la caz, prezența căinței sincere, în contextul în care inculpatul și apărătorul său, în pledoariile din prima instanță au solicitat achitarea, respectiv inculpatul vina nu a recunoscut-o, iar judecarea cauzei în prima instanță a durat aproximativ 3 ani. Deci, pedeapsa aplicată inculpatului nu corespunde principiului individualizării pedepsei penale și scopului prevăzut de art. 61 alin. (2) Cod penal;

- motivarea instanței de apel în partea ce se referă la încasarea prejudiciului material este contrară probelor din dosar, deoarece partea vătămată la acțiunea civilă înaintată a anexat lista cheltuielilor suportate pentru organizarea înmormântării victimei, totodată în ședință de judecată fiind audiați martori, care au confirmat că au fost reale aceste cheltuieli. Asupra declarațiilor acestor martori instanțele de fond nu s-au expus, iar inculpatul nu a obiectat și nu a contestat cuantumul cheltuielilor de înmormântare, prin urmare rezultă că a fost de acord cu suma acestor cheltuieli;

- prin declarațiile martorilor date în ședință de judecată s-a confirmat, că victima a fost o persoană foarte stimată, atât în colectivul unde activa, cât și în satul în care locuia, prin urmare la caz, gravitatea suferințelor psihice suportate de rude este una maximală, deoarece prin acțiunile ilegale ale inculpatului, victima a fost lipsită de viață, care este valoarea supremă a unei ființe umane. Rudelor victimei, le-au fost cauzate suferințe psihice, nu numai prin decesul acesteia, dar și prin faptul că inculpatul a încercat să dea vina pe decedat pentru reconectarea neautorizată a stației electrice;

- instanțele de fond aplicând pedeapsa minimă, cu suspendarea acesteia pe un termen minim și achitarea unei compensații morale în mărime infimă, au dat dovadă de comportament tolerant față de inculpat, creând un precedent confuz la aplicarea pedepsei penale;

- mărimea prejudiciului moral încasat la caz, este contrar practicii judiciare, unde se atribuie sume între 50.000 și 200.000 lei;

- este neîntemeiat argumentul instanței de apel, precum că inculpatul a încercat să acorde ajutor material, iar partea vătămată a refuzat, fiind unul fără suport probator, în contextul în care inculpatul avea poziția de nerecunoaștere a vinovăției, respectiv nu avea intenția de a propune careva ajutor material familiei victimei. Încercarea de propune ajutor familiei victimei, a venit după ce a fost depus apel împotriva sentinței.

În drept partea vătămată își întemeiază recursul în baza art. 427 alin. (1) pct. 6), 10), 16) Cod de procedură penală.

7. În conformitate cu prevederile art. 431 alin. (1) pct. 1¹) Cod de procedură penală, au depus referință privind opinia asupra recursurilor declarate:

7.1 Partea vătămată, solicitând admiterea recursului declarat de către procuror, considerându-l întemeiat.

7.2 Avocatul Ciuchitu Vitalie în numele inculpatului, a considerat recursurile inadmisibile, deoarece lipsește temeiul prevăzut la pct. 10) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală, în prezenta speță, pedeapsa fiind stabilită corect de către instanțele de fond, raportând circumstanțele speței la normele de drept ce reglementează modul de individualizare a pedepsei. La fel și în raport cu partea vătămată, căreia i-a fost stabilită o recompensă bănească, mărimea căreia a fost raportată la datele prezentate de către ultima în vederea justificării prejudiciului moral, care a omis de a prezenta probe sau explicații în acest sens, din care motiv instanța a stabilit o recompensă justificată cantitativ prin materialele cauzei. De asemenea, consideră ca fiind neîntemeiate invocările părții vătămate privind incidența temeiurilor pentru recurs, prevăzute la pct. 6) și 16) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală.

8. Judecând recursurile declarate în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal lărgit concluzionează că acestea urmează a fi admise, cu casarea hotărârii contestate în din următoarele considerente.

În conformitate cu prevederile art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs este în drept să îl admită, să dispună rejudecarea de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Deci, instanța de recurs poate să intervină în soluția instanței de apel, inclusiv și să o caseze, atunci când se constată comiterea erorilor de drept, care au dus la adoptarea unei hotărâri ilegale, totodată, verificându-se dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Din recursurile declarate, Colegiul penal lărgit atestă, că recurenții invocă ca temei de drept pentru declararea acestora prevederile pct. 6), 10) și 16) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală și anume - *instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii sau acesta este expus neclar, sau instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței; s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale; norma de drept aplicată prin hotărârea atacată contravine unei hotărâri de aplicare a aceleiași norme date anterior de către Curtea Supremă de Justiție.* Așadar, reieșind din conținutul recursului declarat de către procuror, rezultă că acesta nu este de acord cu individualizarea pedepsei aplicate inculpatului, considerând-o prea blândă, critici ce se regăsesc în același sens și în recursul declarat de către partea vătămată, care contestă hotărârile adoptate la caz și în latura civilă, nefiind de acord cu soluțiile adoptate în partea stabilirii prejudiciului moral și nesoluționării acțiunii civile în partea prejudiciului material.

Așadar, învederând dispozițiile art. 414 Cod de procedură penală, rezultă că instanța de apel, judecând apelul, este obligată să verifice legalitatea și temeinicia hotărârii atacate pe baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din dosar, și oricăror probe noi prezentate instanței de apel sau să cerceteze suplimentar probele administrate de prima instanță. În vederea soluționării apelului,

instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor. Instanța de apel, este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

La fel, din conținutul normei enunțate, Colegiul penal remarcă, că apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat, produce un efect devolutiv complet în sensul că provoacă un control atât în fapt, cât și în drept numai la persoana care l-a declarat, la calitatea acesteia în proces și la persoana împotriva căreia este îndreptat de către jurisdicția de al doilea grad asupra hotărârii primei instanțe.

Respectiv, la *chestiunile de drept* ce urmează a fi verificate de către instanța de apel, se referă cele ce țin de următoarele: dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just, dacă normele de drept procesual penal, contravențional ori civil au fost corect aplicate și hotărârea adoptată să conțină răspuns la toate motivele invocate.

Tot la acest capitol, Colegiul menționează că hotărârile pronunțate de către instanțele ierarhic inferioare trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, pentru a permite instanței superioare de a verifica corespunderea hotărârii pronunțate cu legea.

Analizând minuțios hotărârea atacată a instanței de apel, la capitolul individualizării pedepsei stabilite inculpatului și aplicării corecte a normelor de drept penal și procesual penal, precum și oferirii răspunsurilor la motivele invocate, Colegiul penal lărgit consideră, că aceste prevederi legale nu au fost respectate în tocmai la judecarea cauzei în ordine de apel, iar erorile admise la aceste capitole nu pot fi corectate în ordinea procedurii de recurs. Luând în considerație faptul, că instanța de apel a menținut hotărârea primei instanțe, Colegiul lărgit, întru expunerea concluziilor sale va purcede la sinteza deciziei atacate în cumul cu sentința adoptată la caz.

Astfel, din sentința adoptată în prezenta speță, instanța de recurs atestă, că prima instanță în motivarea soluției sale, la stabilirea categoriei și termenului pedepsei a reținut ca circumstanțe atenuante, potrivit art. 76 Cod penal, în privința inculpatului – faptul că este la prima abatere de la legea penală, are loc permanent de muncă, la locul de trai și de muncă se caracterizează pozitiv, este în etate, iar circumstanțe agravante, potrivit art. 77 Cod penal, nu au fost stabilite. Respectiv, ținând cont de prezența circumstanțelor expuse, instanța de judecată a considerat posibil de a aplica în privința inculpatului, prevederile art. 90 Cod penal, dispunând suspendarea condiționată a executării pedepsei.

În hotărârea sa, instanța de apel, la capitolul verificării pedepsei stabilite a reținut ca circumstanțe atenuante în privința inculpatului – caracteristica pozitivă la locul de trai, faptul angajării în câmpul muncii, învederând și faptul abaterii pentru prima dată de la legea penală și vârsta înaintată a inculpatului, iar ca circumstanță agravantă a reținut săvârșirea infracțiunii asupra unei persoane în legătură cu îndeplinirea de către ea a obligațiilor de serviciu sau obștești. La verificarea corectitudinii aplicării prevederilor art. 90 Cod penal, instanța de apel a menționat prezența aceluiași circumstanțe, ce au fost considerate și ca atenuante la stabilirea pedepsei inculpatului.

Instanța de recurs remarcă, că infracțiunea prevăzută de art. 183 alin. (2) Cod penal, pentru comiterea căreia inculpatul a fost recunoscut vinovat și condamnat, potrivit art. 16 alin. (4) Cod penal, este o infracțiune gravă și se caracterizează prin imprudență față de urmările prejudiciabile. În acest context, Colegiul penal lărgit consideră, că instanța de apel nu în deplină măsură a analizat corectitudinea reținerii circumstanței agravante, în prezenta speță. Deși circumstanța agravantă, menționată la caz, adică - *săvârșirii infracțiunii asupra unei persoane în legătură cu îndeplinirea de către ea a obligațiilor de serviciu sau obștești*, a fost menționată în rechizitoriu, instanța de apel urma să verifice minuțios incidența acesteia în prezenta cauză penală, deoarece potrivit considerentelor teoretice, această circumstanță se va recunoaște agravantă doar în cazul infracțiunilor intenționate, nu și celor din imprudență.

Totodată, instanța de recurs menționează, că individualizarea pedepsei se realizează de către instanța de judecată prin respectarea cerințelor art. 75 alin. (1) Cod penal, urmând de a ține cont la stabilirea categoriei și termenului (mărimii) pedepsei de următorii factori: gravitatea infracțiunii săvârșite, motivul infracțiunii, persoana celui vinovat, circumstanțele cauzei care atenuază sau agravează răspunderea, influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, condițiile de viață ale familiei infractorului.

Prin urmare, Colegiul penal lărgit specifică, că factorul *gravitatea infracțiunii* este determinată de legiuitor în limitele pedepsei pentru fapta comisă. Instanța de judecată, pentru a lua în vedere la stabilirea pedepsei gravitatea infracțiunii, trebuie să pornească de la pedeapsa medie care poate fi stabilită pentru infracțiunea respectivă. Pornind de la această pedeapsă medie, ținând cont de celelalte cerințe prevăzute de art. 75 Cod penal și de alte prevederi ale legii penale, instanța de judecată sporește sau micșorează mărimea pedepsei medii, stabilindu-i astfel infractorului pedeapsa concretă necesară și suficientă pentru realizarea scopurilor pedepsei penale. În cauza supusă judecării, în opinia Colegiului, instanțele de fond s-au axat la evidențierea circumstanțelor atenuante și împrejurările ce caracterizează personalitatea infractorului, considerate și acestea ca circumstanțe atenuante, însă nu au acordat o atenție mai minuțioasă și altor factori, și împrejurări de care urmează a se ține cont la stabilirea pedepsei, cum ar fi urmările prejudiciabile ale infracțiunii comise de către inculpat – decesul victimei, adică ultima în rezultatul acțiunilor prejudiciabile ale inculpatului a fost lipsită de viață, valoarea supremă pentru oricare persoană.

De asemenea, instanța de recurs menționează acel fapt, că la stabilirea categoriei și mărimii pedepsei vinovatului, instanța de judecată trebuie să aprecieze gradul de influență al circumstanțelor atenuante și agravante asupra pedepsei penale, atât în baza criteriului cantitativ, cât și a criteriului calitativ.

Așadar, alin. (1) art. 78 Cod penal, stabilește că în cazul în care instanța de judecată constată circumstanțe atenuante la săvârșirea infracțiunii, pedeapsa principală se reduce sau se schimbă după cum urmează la lit. a), b) și c) al acestui aliniat. Însă, la literele a) și b) ale acestui aliniat, unde sânt prevăzute cazurile de reducere a pedepsei principale este utilizată sintagma „poate”. În așa mod, la lit. a) și

b) alin. (1) art. 78 Cod penal, se omite caracterul obligatoriu al atenuării pedepsei principale și se stabilește doar dreptul instanței de judecată de a reduce pedeapsa.

Conform alin. (4) al art. 78 Cod penal și în caz de concurs al circumstanțelor agravante și al celor atenuante, coborârea pedepsei până la minimul sau ridicarea ei până la maximul prevăzut la articolul corespunzător din Partea Specială a prezentului cod nu este obligatorie.

După cum rezultă din hotărârile judecătorești ale instanțelor de fond adoptate în prezenta speță, constatându-se un cumul de circumstanțe atenuante, pedeapsa inculpatului a fost redusă până la minimul prevăzut de sancțiune, considerându-se inclusiv și de către instanța de apel, că aceasta este o pedeapsă echitabilă. Totodată, din motivarea hotărârilor, instanțele de judecată au considerat oportun de a aplica în privința inculpatului prevederile art. 90 Cod penal, suspendarea condiționată a executării pedepsei.

Deși legea nu îngrădește libertatea instanței de judecată de a-și forma convingerea cu privire la posibilitatea făptuitorului de a se îndrepta fără executarea efectivă a pedepsei, ea obligă instanța să-și motiveze hotărârea de suspendare condiționată a executării pedepsei, indicând precis acele motive pe care s-a întemeiat convingerea ei.

În cauza supusă judecării se atestă, că atât prima instanță, cât și cea de apel la motivarea aplicării prevederilor art. 90 Cod penal în privința inculpatului, au invocat repetat prezența circumstanțelor atenuante. Instanța de recurs, însă, menționează că în cazul în care instanța de judecată a constatat circumstanțe atenuante și a redus pedeapsa, după caz până la minim, aceste circumstanțe nu mai pot servi temei de aplicare a prevederilor art. 90 Cod penal, deoarece ar însemna că aceleiași situații de drept i se acordă o dublă valență juridică, fapt ce s-a produs și la individualizarea pedepsei inculpatului în urma judecării prezentei cauze penale, fiind astfel admise erori de drept, ce impun casarea prezentei decizii.

Verificând criticile părții vătămate invocate în partea laturii civile și anume referitor la dezacordul cu admiterea în principiu a acțiunii civile și lăsarea acesteia pentru a fi soluționată în ordinea procedurii civile, Colegiul consideră că acestea sânt întemeiate. Din hotărârea primei instanțe, la capitolul expunerii asupra prejudiciului material invocat în acțiunea civilă înaintată de către partea vătămată, Sîli T., instanța de judecată a menționat, că deoarece ultima în cadrul urmăririi penale, cât și în cadrul dezbaterilor judiciare a prezentat diferite bonuri de plată, cu diferite sume bănești și declarațiile martorilor, care au ajutat-o la pregătirea mesei de pomenire, aceasta urmează să se adreseze cu acțiune civilă în ordinea procedurii civile. Tot aici, Colegiul lărgit în urma studiului lucrărilor dosarului, atestă de fapt, că atât la etapa urmăririi penale, cât și la judecarea cauzei în prima instanță, nu sânt anexate careva bonuri de plată, pentru a stabili divergența sau neclaritatea sumei prejudiciului material, precum indică prima instanță.

Avocatul Ciolacu N. în numele părții vătămate, nefiind de acord cu soluția primei instanțe a contestat-o cu apel, inclusiv și în partea civilă, solicitând admiterea acțiunii civile cu încasarea prejudiciului material și moral în quantumul indicat în această acțiune, deoarece în opinia sa, în prima instanță au fost prezentate probe

suficiente pentru a fi încasat prejudiciul inclusiv și cel material, asupra căruia neîntemeiat nu s-a expus prima instanță.

Analizând textul deciziei instanței de apel, Colegiul constată că, acest apel a fost respins ca nefondat, deoarece s-au considerat întemeiate concluziile primei instanțe, inclusiv și în latura civilă referitor la încasarea prejudiciului material, deoarece la acțiunea înaintată a fost anexată lista cheltuielilor suportate în urma înmormântării victimei, în sumă de 60.362 lei, iar partea vătămată n-a confirmat prin probe concludente și pertinente ce ar demonstra cuantumul sumei solicitate, astfel fiind apreciate ca juste concluziile primei instanțe de admitere în principiu a acțiunii civile, urmând să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile. Însă, în opinia Colegiului penal lărgit, aceste concluzii ale instanței de apel nu sunt motivate suficient, contravin lucrărilor dosarului și prevederilor legale, în rezultatul cărora instanța a admis erori ce sunt incidente temeiului de casare prevăzut la art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală și anume când hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția.

Colegiul penal lărgit consideră, că concluziile instanței de apel, precum și a primei instanțe, în ce privește latura civilă, sânt în contradicție cu prevederile art. 387 alin. (1), (3) Cod de procedură penală, care stipulează că, o dată cu pronunțarea sentinței de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sânt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, admite acțiunea civilă, în tot sau în parte, ori o respinge și numai în cazul excepțional când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor convenite părții civile, ar trebui amânată examinarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă.

În prezenta speță, potrivit concluziilor instanței de apel aceasta constată pe de o parte, că „partea vătămată n-a confirmat prin probe concludente și pertinente ce ar demonstra cuantumul sumei date”, totodată consideră juste concluziile instanței de a admite în principiu acțiunea civilă în partea stabilirii prejudiciului material, concluzii ce în viziunea instanței de recurs sânt contradictorii. Deci, Colegiul penal menționează, că în cazul în care instanța de apel a constatat că cerințele acțiunii civile nu au fost confirmate prin probe ce ar demonstra cuantumul prejudiciului material, urma să adopte soluția de respingere, prevăzută de alin. (2) art. 225 Cod de procedură penală, iar în cazul în care nu era stabilit exact cuantumul despăgubirilor convenite părții civile, ce necesitau amânarea cauzei, urmau a fi aplicate prevederile alin. (3) al aceleiași norme, ce au fost în vigoare la momentul judecării cauzei în ordine de apel, însă instanța de apel prin concluziile sale a admis contradictorialități la aplicarea prevederilor procesual penale, ce vizează judecarea acțiunii civile, fiind admisă în consecință o eroare de drept.

La fel, Colegiul penal lărgit consideră pripite concluziile primei instanțe, precum și a instanței de apel, referitor la stabilirea cuantumului prejudiciului moral în mărime de 30.000 lei, care este suficientă și oportună suferințelor morale și psihice suportate de către partea vătămată. La acest capitol, instanța de recurs notează, că în temeiul art. 1423 alin. (1) Cod civil, coroborat cu art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanță în

funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al făptuitorului prejudiciului și de măsura în care compensarea poate aduce satisfacerea persoanei vătămate. Ținând cont de aceste împrejurări, se urmărește scopul ca evaluarea să nu fie una subiectivă ori pentru a nu se ajunge la o îmbogățire fără just temei. Astfel, instanța de recurs menționează că despăgubirile pentru daune morale se disting de cele pentru daunele materiale prin faptul că acestea nu se probează, ci se stabilesc de instanța de judecată prin evaluare.

În susținerea celor enunțate, instanța de recurs menționează și jurisprudența CtEDO, *cauza Ernst c. Belgiei (15 iulie 2003)*, unde Curtea a statuat, în principiu, că „atunci când victima unei infracțiuni se constituie parte civilă în procesul penal, aceasta semnifică introducerea unei cereri în despăgubiri. Chiar dacă ea nu a cerut, în mod expres, repararea prejudiciului suferit. Prin dobândirea calității de parte civilă în procesul penal, ea are în vedere nu numai condamnarea penală a autorului infracțiunii, ci și repararea pecuniară a prejudiciului pe care l-a suferit”. Învăderând aceste considerente ale instanței europene, Colegiul penal evidențiază, că în această speță instanța de apel nu a ținut cont în deplină măsură de circumstanțele speței, că în rezultatul infracțiunii comise de către inculpat a survenit decesul unei persoane, care era fratele părții vătămate, adică o rudă apropiată, de care era atașat mult, care era o persoană solitară și nu avea familia sa, fiind de o vârstă medie și în plină viață, acorda ajutor suficient părții vătămate, chiar și la educarea copiilor săi, care în timpul deplasărilor peste hotarele țării rămâneau în grija lui, iar decesul subit al acestuia a afectat puternic emoțional partea vătămată și rudele apropiate ale victimei, cauzându-le suferințe psihice inestimabile. Totodată, instanța de apel nu a ținut cont de practica judiciară în acest sens, precum și de Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 6 *Privind satisfacția echitabilă* (Buletinul CSJ nr. 8-9, 2012 pag. 28), potrivit căreia conform jurisprudenței CtEDO, în cazul violării art. 2 al Convenției – dreptul la viață, de către instanțele judecătorești pot fi acordate ca satisfacție morală sume în mărime de 6.000-30.000 Euro, echivalentul în lei moldovenești. În acest sens, Colegiul penal lărgit, consideră că instanțele de fond la evaluarea prejudiciului moral în sumă de 30.000 lei au stabilit un quantum vădit disproportionat cu sumele acordate de către Curtea Europeană în spețe similare, din care motive o astfel de soluție nu poate fi menținută.

Prin urmare, Colegiul penal lărgit statuează că, erorile comise de către instanța de apel, nu pot fi reparate de către instanța de recurs în prezenta procedură, deoarece instanța de recurs nu este abilitată cu atribuții de a judeca cauza pe fond, substituind instanța care a judecat apelul și pentru a nu admite astfel încălcarea prevederilor procesual penale.

În asemenea condiții, instanța de recurs consideră, că decizia instanței de apel în cauza dată urmează a fi casată din motivul admiterii erorilor de drept la individualizarea pedepsei stabilite inculpatului și la soluționării speței în latura civilă, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, ce prevăd procedura de rejudecare și limitele acesteia și să se pronunțe la modul convenit și în strictă conformitate cu prevederile legii

procesual-penale asupra tuturor motivelor invocate în apel și recurs, să țină cont de erorile evidențiate în prezenta decizie la capitolul individualizării pedepsei penale stabilite inculpatului și în ce privește latura civilă; să se expună în corespundere cu prevederile legii procesual-penale asupra acțiunii civile în partea prejudiciului material; să efectueze o analiză amplă la expunerea asupra cuantumului prejudiciului moral; să verifice și să aprecieze profund probele prezentate instanței în susținerea recuperării prejudiciului material și moral, în strictă conformitate cu cerințele legii; să le dea apreciere cuvenită în ansamblu, cu argumentarea admisibilității sau inadmisibilității fiecărei probe examinate în ce privește latura civilă; să elucideze faptele importante pentru soluționarea justă și promptă a cauzei date; să-și argumenteze clar concluziile sale în decizia adoptată, ținând cont de motivele casării deciziei atacate și de practica unitară în acest domeniu, de practica relevantă a CtEDO și să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

9. În conformitate cu art. art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

DECIDE:

Se admit recursurile ordinare declarate de către procurorul în procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Bolduratu Vasile și partea vătămată, Sîli Tatiana, se casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 25 martie 2016, în cauza penală privindu-l pe **Chihai Alexandru Constantin** și se dispune rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune căilor de atac.

Decizia motivată pronunțată la data de 23 august 2016.

Președinte

Gordilă Nicolae

Judecător

Covalenco Elena

Judecător

Alerguș Constantin

Judecător

Diaconu Iurie

Judecător

Guzun Ion